

College voor Toetsen en Examen

JAARVERSLAG 2023 COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

INHOUD

Opdracht College voor Toetsen en Examens	4
Organogram College voor Toetsen en Examens	5
Voorwoord John van der Vegt	6
Leeswijzer	8
1. HET COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS IN 2023	9
‘Staatsexamens professionaliseren en toekomstbestendig maken’	
Violet Annaert, medewerker staatsexamens voortgezet onderwijs	10
‘Ik heb altijd de motivatie gehouden mijn havo-diploma te halen’	
Joël Smidt, staatsexamenkandidaat havo 2023	12
‘We staan als team voortdurend voor grote en kleine uitdagingen’	
Maaïke Beuving, programmamanager toetsen primair onderwijs	14
‘Kom maar op met die toekomst!’	
Ingeborg Riedijk, programmamanager digitalisering	16
‘De samenwerking met vakcollega’s is inspirerend’	
Erik de Vries-Gonggrijp, docent Engels op het Horizon-college	18
‘We zijn blij met signalen uit het veld’	
Freya Martin, programmamanager centrale examens voortgezet onderwijs	20
‘Ik kijk met dankbaarheid terug op vele mooie momenten’	
Ans van Helden, coördinator aangepaste examens (voor kandidaten met een visuele beperking)	22
2. TAKEN, FEITEN EN CIJFERS	24
2.1 Toetsen po	25
2.2 Centrale examens vo	26
2.3 Staatsexamens vo	28
2.4 Centrale examens mbo	30
2.5 Staatsexamen Ntz	31
2.6 Communicatie en dienstverlening	33
2.7 Juridische zaken	36
3. FINANCIËLE EN PERSONELE JAARRAPPORTAGE 2023	40
3.1 Financiële rapportage	41
3.2 Personele rapportage	44

OPDRACHT COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Diploma's in Nederland zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op landelijke, centrale examens. Het vertrouwen van vervolgoopleidingen en werkgevers in diploma's is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van die examens.

Als College voor Toetsen en Examens (CvTE) zorgen we voor centrale examens en toetsen die dat vertrouwen waard zijn. Vanuit de gedachte 'van, voor en door het veld' werken we nauw samen met mensen uit het onderwijs, zoals docenten en examensecretarissen.

Het CvTE is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo). Het voert zijn taken uit onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

De volgende toetsen en examens behoorden in 2023 tot het takenpakket van het CvTE:

- de Centrale Eindtoets primair onderwijs
- de centrale examens voortgezet onderwijs
- de staatsexamens voortgezet onderwijs
- de centrale examens Nederlandse taal en Engels in het mbo
- het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Nt2)

COLLEGE

Het college bestaat uit een voorzitter en zes tot acht leden. Voor ieder lid van het college is er ook een plaatsvervanger. De leden zijn afkomstig uit de verschillende onderwijssectoren.

Het college zet de koers uit, stelt wettelijke regelingen vast en kan de bewindslieden bij het ministerie van OCW van (ongevraagd) advies voorzien. Het college legt verantwoording af aan de minister. Dat doet het college onder meer met dit jaarverslag.

Het college heeft in 2023 vijf keer vergaderd. Leidraad voor de bijeenkomsten is de jaarlijkse bestuursagenda van het college.

Gedurende het jaar richt het college zich op de uitvoering van de wettelijke taken en de sturing daarop. Ook reflecteert het college op lopende en nieuwe ontwikkelingen. Aan het eind van het

cursusjaar evalueert het college zijn bestuursagenda en toetst het de behaalde resultaten aan de maatschappelijke opdracht en visie. Ten slotte maakt het college een analyse van de beoordeling door de toezichthouder, de Inspectie van het Onderwijs. Het college gebruikt de gerapporteerde resultaten om de uitvoering van de examenprocessen te verbeteren.

Het college laat onderzoeken uitvoeren conform een meerjarige onderzoeksagenda naar de kwaliteit van de toetsen en examens van het CvTE en de bureau-processen. Deze onderzoeken bieden informatie voor verantwoording, doorontwikkeling en innovatie. Het gaat daarbij uitsluitend om onderzoeken die door het CvTE worden aangestuurd, hetzij bij externe onderzoeksbureaus dan wel bij één van de toetsaanbieders.

LEDEN VAN HET COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

op 31 december 2023

Voorzitter

De heer drs. J. (John) van der Vegt MPM

Leden

drs. W.B. (Wiebo) Spoelstra (vo)
 dr. mr. A.M.L. (Sander) Jansen (wo)
 mw. Y. (Yvonne) van Zijl MEd docent (vo)
 mw. A. (Andrea) Kaim-Lamers (mbo)
 drs. H. (Huug) de Deugd (hbo)
 mw. dr. C.M.T. (Karen) Peters (po)

Plaatsvervangende leden

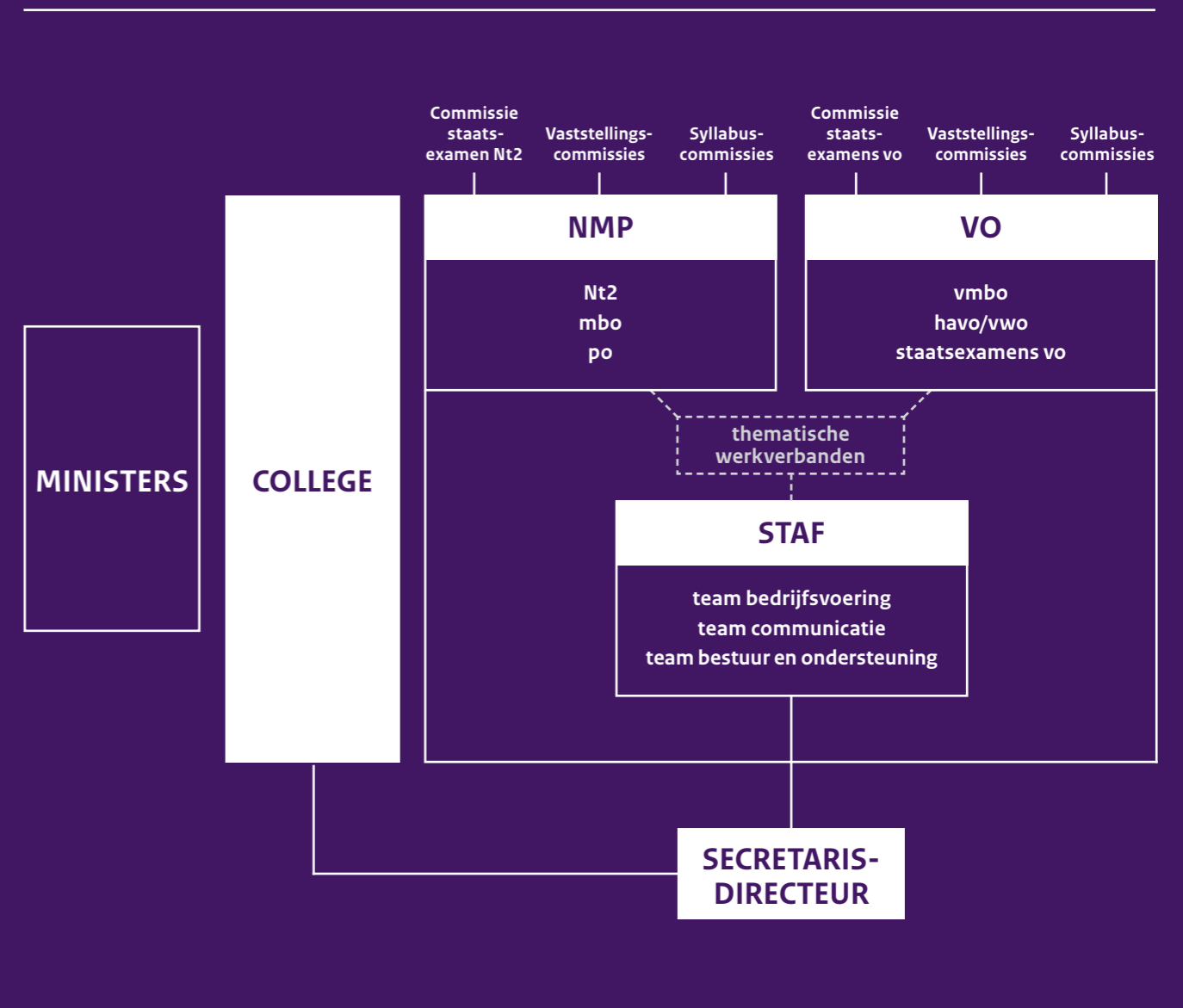
drs. S.J. (Sense) de Groot (vo)
 mw. dr. M.M. (Monique) Scheepers (wo)
 mw. drs. M.A. (Afke) Jansen docent (vo)
 drs. R. (Robert) Leeftink RC (mbo)
 drs. D. (Dirk) Wakker MME (hbo)
 mw. mr. C.W.M. (Carin) Zandbergen Med (po)

In 2023 maakten ook de heer mr. T.G.M. (Theo) Bekker vanuit de sector vo (tot 30 september) en de heer drs. R.W. (Robert) Zoutendijk vanuit de sector hbo (tot 31 oktober) deel uit van het college.

Secretaris-directeur

De heer dr. M. (Marc) Spierings

ORGANOGRAM COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

VOORWOORD
JOHN VAN DER VEGT
 VOORZITTER COLLEGE
 VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Met een mix van verbazing en trots kijk ik terug op het jaar 2023. Verbazing over hoe snel dit jaar, mijn eerste volledige kalenderjaar als voorzitter van het CvTE, is gegaan en over wat er in deze 12 maanden allemaal gebeurd is. Zowel qua activiteiten vanuit het CvTE als ontwikkelingen binnen het onderwijsveld als politieke veranderingen. Het is ook het jaar waarin ik met meer facetten van het werk van het CvTE kennis heb kunnen maken en de waarde van examens en diploma's uit de verhalen van leerlingen en studenten weer van dichtbij heb mogen ervaren.

In dit jaarverslag blikken we terug op 2023 met naast data ook boeiende, persoonlijke verhalen verhalen (zie hoofdstuk 1). In deze interviews worden mooie ontwikkelingen belicht, zoals digitalisering in het onderwijs. Daar komt ook mijn gevoel van trots om de hoek kijken. Trots op wat we als CvTE allemaal neer hebben kunnen zetten in 2023. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de afname van de laatste Centrale Eindtoets, de ontwikkeling van de nieuwe oefenomgeving voor het staatsexamen Nt2, de realisatie van de eerste gezamenlijke verslagen centrale examens vo en mbo met Cito, de sessies met het werkveld voor de verbeteragenda van staatsexamens vo en de bezoeken aan mbo-instellingen. En dat is slechts een kleine greep.

Trots ook op al diegenen die zich inzetten voor het realiseren van examens. Naast de medewerkers van het CvTE is er een vaste basis van (ex-)docenten en vrijwilligers met een onderwijsachtergrond die zich inzetten voor bijvoorbeeld vaststellingscommissies of werken als examinator. Zonder hen zouden examens niet mogelijk zijn en het is een uitstekend voorbeeld van samenwerken.

In 2023 stonden samenwerken, innovatie en groei centraal. Ik zie dit ook als speerpunten voor 2024. De samenwerking met onder andere ketenpartners, de constructieve gesprekken met het werkveld en het oppakken van nieuwe taken en ontwikkelingen zoals de eerste doorstroomtoetsen in februari. Maar hoe erg ik ook uitkijk naar 2024... eerst is het tijd om terug te blikken op 2023. Ik wens je veel leesplezier met het CvTE-jaarverslag 2023.

LEESWIJZER

Het jaarverslag 2023 van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) bestaat uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 komen mensen die betrokken zijn bij ons werk aan het woord. Hiervoor maken we gebruik van interviews met collega's en externen over of vanuit de verschillende sectoren. Het gaat om een dwarsdoorsnede van de verhalen van 2023. Deze (en andere) verhalen vind je ook op CvTE.nl. Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving per sector van de reguliere (wettelijke) taken en de geboekte resultaten daarvan in 2023. Ook lees je hierin meer over juridische zaken en communicatie. Hoofdstuk 3 bestaat uit de financiële en personele rapportage.

1. HET COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS IN 2023

‘STAATSEXAMENS PROFESSIONALISEREN EN TOEKOMSTBESTENDIG MAKEN’ VIOLET ANNAERT, MEDEWERKER STAATSEXAMENS VOORTGEZET ONDERWIJS

De maand maart is een drukke maand voor Violet Annaert. Zij coördineert de informatie- en instructiedagen voor vakvoorzitters, locatievoorzitters en (nieuwe) examinatoren van de staatsexamens voortgezet onderwijs (vo). Op vier achtereenvolgende zaterdagen in maart komen alle betrokkenen bij de afname van de staatsexamens bij elkaar in Amersfoort. In juni is er nog een terugkomdag.

Violet begon vorig jaar (op 1 februari 2022) bij het College voor Toetsen en Examens (CvTE). Ze is afgestudeerd in Oude Geschiedenis. Voor haar overstap naar het CvTE werkte ze bij een internationale zakenreisorganisatie waar ze in het marketingteam zat en o.a. tijdschriften maakte en webinars organiseerde. ‘Maar ik zocht toch liever een organisatie waar ik meer kon betekenen voor de maatschappij. De vacature bij het CvTE paste daar goed bij. Ik kende de wereld van de staatsexamens via mijn vader, die al jaren betrokken is bij de staatsexamens, momenteel als vakvoorzitter maatschappijleer. Vorig jaar (2022) werd ik gelijk in het diepe gegooid met de organisatie van de opleidingsdagen voor examenbetrokkenen in maart. Voor de logistieke kant van deze dagen werken we samen met DUO.’

Blessure

Des te vervelender was het voor Violet dat ze afgelopen zomer (2022) een tijdje uit de running was vanwege een zware schouderoperatie: ‘Ik was dacht ik goed herstellende na een ongelukkige val tijdens het hardlopen waarbij mijn rechterschouderblad doormidden brak. Helaas bleek afgelopen voorjaar dat het weefsel opengescheurd was en ik onder het mes moest. Ik kon en mocht niks meer, had heel veel pijn. Langzaam gaat het beter. Ik was zo blij toen ik

weer met de trein naar kantoor kon. En inmiddels kan ik ook weer fietsen. Mijn doel is alles pijnvrij te kunnen doen en weer een marathon te lopen.’

Examinering en professionalisering

‘De komende opleidingszaterdagen in maart beginnen we op de eerste zaterdag met de groep nieuw geworven examinatoren en locatievoorzitters. In de plenaire openingssessie zal programmamanager Angélique Coenraads stil staan bij nieuwe (politieke) ontwikkelingen rond de staatsexamens vo en daarna geven voorzitters van de verschillende vakgroepen instructie aan de nieuwe examenbetrokkenen over de in’s en out’s van het mondelinge examineren. We werken zelfs met proefkandidaten: leerlingen die examenkandidaten spelen, dat is heel nuttig en waardevol. De tweede zaterdag is voor vakvoorzitters en locatievoorzitters, en de laatste twee zaterdagen zijn bestemd voor alle examinatoren, in totaal verwachten we ruim 800 mensen. Dan geven de vakvoorzitters onder andere up-to-date informatie over de mondelinge examens, zoals over het schrijven van protocollen. Een plenair onderdeel is een lezing over examenkandidaten met autisme, verzorgd door het Leo Kannercollege met praktische tips die aansluiten op de examinering.

Meer dan vijftig procent van de deelnemers aan de staatsexamens vo zijn leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso). Het is dus belangrijk dat examinatoren goed kunnen inspelen op deze doelgroep.’

De combinatie van inhoudelijk en organisatorisch maakt het leuk.

Verbeteragenda

Het CvTE voert sinds 2022 de verbeteragenda staatsexamens vo uit met als doel in drie jaar tijd de staatsexamens te professionaliseren en toekomstbestendig maken. Eén van de onderdelen daaruit is de mogelijke inzet van vso-docenten die de college-examens afnemen op de eigen vso-school. Violet licht toe: ‘Regel is dat docenten geen examinerator op de eigen school mogen zijn. Tegelijkertijd kennen de vso-docenten de leerlingen en de verschillende problematieken het beste. Docenten in het reguliere onderwijs zijn daar logischerwijs minder mee bekend. Er wordt nu gekeken of vso-docenten gekoppeld kunnen worden aan ervaren staatsexamen-examinatoren. Dat zou ook een ander probleem, namelijk het tekort aan

examinatoren, deels kunnen verlichten. Vorig jaar is hiervoor een project gestart en dat is goed bevallen. Verder neem ik deel aan het project TOPIC, een project dat bijdraagt aan de professionalisering van examinatoren en vak- en locatievoorzitters. Zo onderzoeken we samen met examenbetrokkenen welke vragen er leven, en hoe we online trainingsmogelijkheden kunnen aanbieden en verbeteren. Vanuit mijn meer zakelijke achtergrond hoop ik hieraan een waardevolle bijdrage te kunnen leveren.’

Toewijding

‘Ons team staatsexamens is een jong, nieuw team, we groeien en worden professioneler, dat is een interessante beweging. Mijn functie is nog in ontwikkeling en binnen elk project vervul ik verschillende rollen. De combinatie van inhoudelijk en organisatorisch maakt het leuk. Ik word heel gelukkig van deze baan. Het is heel fijn om een zinvolle bijdrage te kunnen leveren aan een maatschappelijk relevant vraagstuk. Vorig jaar (2022) heb ik een aantal schoollocaties in het voortgezet speciaal onderwijs bezocht, dan merk je pas echt wat het voor bijvoorbeeld een meervoudig gehandicapte leerling betekent dat hij of zij examen kan doen. Ook dit jaar (2023) ga ik met collega’s weer op tournee langs de examenlocaties. Persoonlijke contacten zijn zo belangrijk en het is geweldig om te zien hoe toegewijd en gemotiveerd iedereen is om van de staatsexamens een succes te maken.’

‘IK HEB ALTIJD DE MOTIVATIE GEHOUDEN MIJN HAVO-DIPLOMA TE HALEN’ JOËL SMIDT, STAATSEXAMEN-KANDIDAAT HAVO 2023

Een enorme doorzetter, zo kun je Joël Smidt wel noemen. In de zomer van 2023 heeft hij op 22-jarige leeftijd via staatsexamens vo zijn havo-diploma gehaald. Iets waarvan hij altijd droomde, maar de realiteit liep anders.

Bij de geboorte van Joël blijkt dat hij hsp heeft (hereditaire spastische paraparese). Hierdoor heeft hij spasticiteit in alle ledematen. Hij kan moeilijk schrijven en lopen en heeft minder energie. De basisschool komt hij goed door, maar op de middelbare school gaat het met de uitvoering van passend onderwijs mis.

Veel stress

Door allerlei omstandigheden komt Joël thuis te zitten. Met de Inspectie van het Onderwijs wordt afgesproken dat Joël onder begeleiding vanuit het reguliere onderwijs thuis aan de slag gaat met afstandsonderwijs. ‘Dat ging heel goed’, zegt Joël, ‘maar ik wilde meer en toen begon het gedonder. Allereerst bleek het voor de inschrijvingsschool onmogelijk om de extra vakken binnen gebruikelijke tijd te leveren en daarnaast lukte het ze niet om digitale werkboeken aan mij

te verstrekken, terwijl ik zonder die aanvullende software niet goed kan meedoen’.

De leerplichtambtenaar meldt zich en daarnaast ontstaat er ook onenigheid met de school over de ontbrekende uitvoering van de zorgplicht. Deze hele situatie zorgt voor veel stress. ‘Ik kreeg te horen dat ik matig tot slecht zou presteren en dat ik op deze manier op mijn 25ste mijn diploma nog niet gehaald zou hebben. Dat terwijl ik supergemotiveerd was, goede cijfers haalde en juist extra dingen wilde leren’, verzucht Joël aan de eettafel.

Geen perspectief, toch perspectief

Lang verhaal kort, Joël valt definitief uit het schoolsysteem. ‘Ik had geen perspectief meer op een diploma. Ik had er in mijn beleving alles aan gedaan om onderwijs te krijgen

maar werd buitengesloten. Ik was uitgeput maar mijn motivatie om het havo-diploma te gaan halen heb ik altijd gehouden. Ik had alleen geen idee hoe.’

Via-via komt Joël in contact met Ton, een onderwijscoach, die hem wijst op de mogelijkheid van staatsexamens. ‘Ik was best wel verbaasd dat ik daar toen nog nooit van gehoord had, maar ik dacht wel meteen, dat is mijn kans!’

Samen met zijn coach wordt het plan gemaakt om gespreid examen te doen en op die manier in drie jaar het havo-diploma te halen. ‘Voor mijn examens in het eerste jaar wilde ik vakken doen waar ik energie van kreeg’, zeg Joël met een blij gezicht. ‘Ik ben gegaan voor filosofie, maatschappijleer en Engels. Aangezien ik in het voortgezet onderwijs al eerder met tweetalig onderwijs was begonnen, was Engels voor mij een logische keus. Voor het vak filosofie kreeg ik persoonlijke begeleiding; van Carl, docent filosofie’. In zijn eerste jaar haalt Joël alle drie de vakken. In jaar twee voegt hij daar nog certificaten voor Duits, maatschappijwetenschappen en het profielwerkstuk aan toe.

Strategisch leren

Net als in het reguliere onderwijs bestaat het eindcijfer bij de staatsexamens uit twee onderdelen. Het cijfer van het centraal schriftelijk examen en het cijfer van het college-examen (dat is te vergelijken met het schoolexamen). Om te weten wat je voor de college-examens moet kennen en kunnen, moet je de vakinformatie op de site van DUO goed lezen. Die neemt Joël samen met zijn coach dan ook goed door. ‘Ik wilde heel precies duidelijk hebben, wanneer ik welke stof moest kennen. Op die manier kon ik met beperkte energie en tijd strategisch leren’, zegt Joël.

‘Het derde jaar was het moeilijkste om te leren’, zegt Joël. ‘Ik ging voor geschiedenis, muziek en Nederlands. Bij dat laatste vak mocht ik mijn betoog houden over kansenongelijkheid, nou daar had ik door mijn hele situatie wel wat over te zeggen’, zegt Joël. ‘Daar komt bij dat ik bij toeval een docent Nederlands ben tegengekomen. Die heeft me geholpen met mijn literatuurlijst’.

Mogelijkheden voor maatwerk

Voor het college-examen muziek zou Joël tijdens het examen eigenlijk een instrument moeten spelen, maar dat lukt Joël niet. ‘Daarom mocht ik naast het zingen zelf gecomponeerde werken laten horen. Voor de muzikale begeleiding mocht ik andere mensen meenemen. Zo speelde mijn vader elektrisch gitaar, mijn zus akoestisch gitaar en twee vrienden viool en gitaar. Samen hebben we onder andere Hard rock hallelujah van Lordi en The piano man van Billy Joel gespeeld. Ik speelde daarbij op mijn mondharmonica. In eerste instantie zag ik enorm tegen dit examen op. Gelukkig bleken er dus mogelijkheden voor maatwerk te zijn. Op die manier heb ik er uiteindelijk enorm van genoten’.

Na zijn laatste mondelinge college-examen krijgt Joël te horen dat hij zijn diploma heeft gehaald. ‘Door allerlei redenen bleek het passend onderwijs voor mij helaas toch niet passend. Dat heeft me echt diep geraakt. Toen ik van de staatsexamens hoorde, kreeg ik het vertrouwen dat ik zo mijn havo-diploma zou kunnen halen. Nu dat gelukt is, ga ik eerst even bijkomen. Daarna wil ik muziek gaan studeren aan het conservatorium, want met mijn diploma heb ik nu eindelijk mijn toegangsticket voor mijn vervolgopleiding,’ zegt Joël met een grote glinstering in zijn ogen.

‘WE STAAN ALS TEAM VOORTDUREND VOOR GROTE EN KLEINE UITDAGINGEN’ MAAIKE BEUING, PROGRAMMAMANAGER TOETSEN PRIMAIR ONDERWIJS

Binnen het CvTE werkt het team toetsen primair onderwijs al geruime tijd aan de voorbereidingen van de stelselwijziging als gevolg van de wet Doorstroomtoetsen po. Tot 1 augustus 2023 liep het oude stelsel nog (gedeeltelijk) door en was de Expertgroep Toetsen po verantwoordelijk voor de erkenning van leerlingvolgsystemen (lvs) en het adviseren van de minister over de toelating van eindtoetsen. Vanaf 1 augustus 2023 liggen alle verantwoordelijkheden rond de normering en de kwaliteitsbewaking van de doorstroomtoetsen po én leerlingvolgsystemen bij het CvTE.

Doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen

Maaïke Beuing, programmamanager toetsen primair onderwijs, licht toe wat deze stelselwijziging betekent voor de rol en taken van het CvTE: ‘Voor de beoordeling van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen hebben wij nieuwe regelingen opgesteld: het beoordelingskader doorstroomtoetsen en het beoordelingskader leerlingvolgsystemen (LVS). Daarin is gedetailleerd vastgelegd waaraan toetsen en observatie-instrumenten moeten voldoen om door het CvTE erkend te kunnen worden. Inmiddels hebben we de eerste beoordelingsprocessen afgerond, voor ons was dit een kleine mijlpaal.’

‘Voor aanbieders van doorstroomtoetsen geldt dat zij jaarlijks op een vast moment hun aanvraag bij het CvTE moeten indienen. Daaraan voorafgaand informeren we iedere aanbieder in een voorbereidend gesprek uitgebreid over hoe de procedure in zijn werk gaat. Op 1 juni jl. zaten we met ons team klaar om te checken of alle noodzakelijke documenten ingeleverd waren. Daarna hebben we de binnengekomen

aanvragen doorgestuurd naar Stichting Cito die ons aan de hand van het beoordelingskader adviseert over de erkenning of vaststelling van een doorstroomtoets. Vervolgens controleerde de adviescommissie toetsen po van het CvTE – die bestaat uit onafhankelijke en vakinhoudelijke experts – of het advies van Stichting Cito correct tot stand is gekomen. Deze adviescommissie toetsen po adviseert vervolgens het college over het wel of niet erkennen van een aangeboden doorstroomtoets of leerlingvolgsysteem. Dat is een spannende fase van een heel zorgvuldig traject.’

‘De hele procedure – van indienen van de aanvraag tot het nemen van een besluit – duurt maximaal 15 weken. En dat speelt zich (voor de doorstroomtoetsen) in de zomer af. Dat vergt wel wat van de mensen die erbij betrokken zijn. Vooral omdat het de eerste keer is in onze nieuwe rol. Voor alle betrokkenen (de verschillende aanbieders van doorstroomtoetsen, de betrokkenen van Stichting Cito, de leden van de adviescommissie toetsen po en het team toetsen po van het CvTE) is er een verandering in de rolverdeling, het tijdspad en de eisen in de kaders. Dat maakt het spannend.

Half september (2023) worden de besluiten over erkenning van de doorstroomtoetsen in de Staatscourant gepubliceerd.’

Normering

‘Een belangrijke, nieuwe taak voor ons is het bewaken van de vergelijkbaarheid van de verschillende doorstroomtoetsen. Voorheen lag de verantwoordelijkheid voor de normering bij de aanbieders van de toetsen zelf. Nu is het CvTE eindverantwoordelijk voor de normering van alle doorstroomtoetsen. Wij hebben hiervoor een regeling beoordelingsnormen opgesteld. Ook werken wij in samenwerking met de aanbieders van doorstroomtoetsen en Stichting Cito toe naar verbetering van het gezamenlijk anker. Dit is een set opgaven die in alle doorstroomtoetsen van een bepaald jaar wordt opgenomen. Alle marktpartijen werken hierbij dus nauw samen. Best ingewikkeld, maar boeiend en leuk om hierin verantwoordelijkheid te dragen,’ vervolgt Maaïke. ‘Ons team komt voortdurend voor grote en kleine uitdagingen te staan, want een toetsoverstijgende normering en vergelijkbaarheid blijft een complex vraagstuk.’

Kanselijkheid

‘De wet Doorstroomtoetsen po heeft als insteek het bevorderen van de kanselijkheid,’ vervolgt Maaïke. ‘De wet bepaalt dat voortaan alle basisschoolleerlingen uit groep 8 zich in één en dezelfde week, eind maart, kunnen aanmelden voor de vo-school van hun voorkeur. Het schooladvies wordt daarvoor vervoegd en de afname van de doorstroomtoets verschoven van april naar februari. Dit zal naar verwachting de kanselijkheid bij de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs verbeteren. Scholen zijn wettelijk verplicht een doorstroomtoets en een leer-

lingvolgsysteem af te nemen. Dan moet je wel zorgen voor een kwalitatief goed aanbod en een transparante en uitlegbare procedure. Daarmee stel je leerlingen in staat te laten zien wat zij in huis hebben. Scholen mogen zelf kiezen welke goedgekeurde doorstroomtoets zij hun leerlingen in groep 8 aanbieden en welk leerlingvolgsysteem zij willen gebruiken. Maar voor een leerling uit groep 8 mag het niet uitmaken of hij of zij doorstroomtoets A of toets B maakt. Het toetsadvies moet hetzelfde zijn.’

Mooi team

Maaïke is blij met het CvTE-team toetsen po: ‘We hebben een goede mix van enerzijds collega’s met een meer theoretische, onderwijskundige en/of juridische achtergrond en anderzijds collega’s uit de praktijk van het primair onderwijs. Eigenlijk zit alles erin: veel denkkracht en creativiteit; mensen die goed structuur kunnen aanbrengen, veerkrachtig zijn en een lange adem hebben. En er wordt een hoop gelachen. Kortom, de uitvoering van het nieuwe stelsel is in gang gezet, komend schooljaar zal blijken hoe dit uitpakt. Niet alleen voor ons als het CvTE, maar ook voor de aanbieders en voor de scholen. Zo is het bijvoorbeeld spannend welke toets scholen die eerder de Centrale Eindtoets afnamen, gaan kiezen.’

‘Je stelt leerlingen in staat te laten zien wat zij in huis hebben.’

‘KOM MAAR OP MET DIE TOEKOMST!’ INGEBORG RIEDIJK, PROGRAMMA- MANAGER DIGITALISERING

Tegenwoordig groeien leerlingen van jongs af aan op met de nieuwste digitale ontwikkelingen. In het onderwijs is digitalisering niet meer weg te denken. Dat geldt ook voor de centrale examens in een aantal sectoren. Binnen het College voor Toetsen en Examens (CvTE) houdt het team digitalisering zich onder meer bezig met de verdere ontwikkeling van digitale examinering.

Ingeborg Riedijk, programmamanager digitalisering, is betrokken bij de digitalisering van verschillende centrale examens. Ze vertelt waar we op dit moment staan: ‘We zien verschillen tussen onderwijssectoren. In het mbo worden de enige twee centrale examens, Nederlands en Engels, al sinds de invoering ervan digitaal afgenomen. Bij het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Ntz) worden de vier examenonderdelen (Lezen, Luisteren, Spreken en Schrijven) ook allemaal digitaal geëxamineerd. Later in dit interview zoom ik nog wat dieper in op digitalisering binnen Ntz.

‘We maken dankbaar gebruik van de input van mensen uit het veld.’

Binnen het voortgezet onderwijs (vo) startten in 2005 een stuk of 10 vmbo-scholen voor leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg (bb) met een pilot digitale examinering van de algemene vakken. Daar bestaat een groot draagvlak voor. Want hoewel (nog) niet verplicht, neemt zo’n 99% van de vmbo kaderberoepsgerichte (kb) en basisberoepsgerichte (bb) scholen die centrale examens inmiddels digitaal af.

Bij havo, vwo en de vmbo gemengde en theoretische leerweg (gl en tl) is dat anders. Daar worden de centrale examens nog op papier afgenomen. Uitzondering zijn kunstvakken. Daar worden de vragen en het bijbehorende

bronmateriaal in de vorm van film- of muziekfragmenten digitaal aangeboden. De centraal schriftelijke en praktische examens (cspe’s) digitaliseren we stap voor stap ook steeds verder. Dat is een mooie uitdaging, omdat het examens zijn die qua opzet heel anders zijn dan de meeste centrale examens. Er kunnen bijvoorbeeld onderdelen in zitten die je juist niet wilt digitaliseren, zoals het maken van bepaalde praktijkopdrachten. Dit terwijl je de beoordeling door examinatoren van die opdrachten juist wel direct in een digitaal systeem wilt laten invoeren.’

Doorontwikkeling van Facet

Alle digitale examens waar we als CvTE voor verantwoordelijk zijn worden afgenomen in het digitale examenstelsel Facet. ‘Samen met DUO en Cito werken we voortdurend aan nieuwe functionaliteiten en verbeteringen van Facet. Dat is een groot deel van onze taak als team digitalisering. De doorontwikkeling van Facet vraagt om een nauwe samenwerking en veel afstemming tussen alle ketenpartners. Het is mooi om te zien dat iedereen hier zo betrokken bij is.’

Betrokkenheid van het veld

‘We maken ook dankbaar gebruik van de input van mensen uit het veld. Zo waren bij de start van de ontwikkeling van Facet bijvoorbeeld examensecretarissen direct betrokken via een klankbordgroep. Daarna verzamelden we vooral input via de helpdesk van Facet, enquêtes, workshops en individuele gesprekken met bijvoorbeeld examensecretarissen en docenten. Sinds vorig jaar hebben we weer een klankbordgroep waarin vertegenwoordigers van vo-scholen en mbo-instellingen feedback geven over Facet. Vier keer per jaar organiseren we een fysieke bijeenkomst, meestal over

een concreet onderwerp, bijvoorbeeld over de correctie of over verbeteringen van bepaalde functionaliteiten. Deze gerichte manier van onderlinge uitwisseling is heel vruchtbaar en het levert vaak praktische ideeën op.’

Waar staan we over vijf jaar?

‘Wie weet wat er binnen en over vijf jaar allemaal al kan? Het gaat zo razendsnel! Wil je voorbereid zijn op die onbekende toekomst, dan moet je je daar nu op voorbereiden. Daarom werken we samen met onze ketenpartners OCW, DUO en Cito aan een langetermijnvisie. Die visie moet richting geven aan hoe we ons op de sterk veranderende toekomst willen voorbereiden en houvast geven aan de keuzes die we daarbij gaan maken.

Ik hoop dat we over vijf jaar onderzoek hebben gedaan en ervaring hebben opgedaan met de huidige nieuwste ontwikkelingen, zoals artificial intelligence (AI). En dat we weten wat de toegevoegde waarde kan zijn van die ontwikkelingen en of en hoe we die op een verantwoorde manier kunnen inzetten.

En ondertussen gaan we natuurlijk ook gewoon door met het continu verbeteren van de gebruikersbeleving, toegankelijkheid, logistiek en veiligheid van Facet. Want stilstand is per definitie achteruitgang. En dat is wel het laatste wat we willen. Dus kom maar op met die toekomst!’

Uitgelicht: digitale examens Ntz

Het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Ntz) is het landelijke taalexamen voor anderstalige volwassenen die Nederlands als tweede taal leren. Er worden vier

vaardigheden digitaal getoetst: Lezen, Luisteren, Schrijven en Spreken.

Ingeborg vertelt: ‘De Ntz-examens waren tot voor kort nieuw voor mij en ik ben onder de indruk van wat daar allemaal al digitaal gerealiseerd is en hoe dat gedaan is. Voor alle kandidaten van het Ntz-examen geldt immers dat Nederlands niet hun moedertaal is. Het gaat bijvoorbeeld om expats uit westerse landen, maar ook om vluchtelingen die hun inburgeringsexamen afleggen. Bovendien zijn niet alle kandidaten als vanzelfsprekend opgegroeid met digitale vaardigheden. Dat stelt nog meer eisen aan de gebruikersvriendelijkheid van de afnames van Ntz-examens.’

Over de oefenomgeving

Voor de digitale afname hebben we een oefenomgeving gemaakt. In deze omgeving zijn opgaven en oefenexamens beschikbaar voor iedereen: docenten, Ntz-kandidaten en andere belangstellenden kunnen op deze website oefenexamens inzien en ermee oefenen. Daarnaast, en dat is uniek, staan er openbare opgaven Schrijven en Spreken van het staatsexamen programma I (op taalniveau B1) in, waarmee kandidaten die zich voorbereiden op het staatsexamen Ntz kunnen oefenen. De echte examens Spreken en Schrijven van Programma I bestaan deels uit opgaven uit deze oefenomgeving. Het idee erachter is dat als een kandidaat alle opgaven van de oefenomgeving zou oefenen, deze vanzelf de beoogde vaardigheid ontwikkelt. Het is een beetje te vergelijken met hoe het theorie-examen rijvaardigheid van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) werkt, waarbij kandidaten oefenen met opgaven die voor kunnen komen in het theorie-examen.

‘DE SAMENWERKING MET VAKCOLLEGA’S IS INSPIREREND’ ERIK DE VRIES-GONGGRIJP, DOCENT ENGELS OP HET HORIZON-COLLEGE

Erik de Vries-Gonggrijp, docent Engels op het Horizon-college, maakt al vanaf de oprichting van de vaststellingscommissie mbo Engels B2, zo’n 8 jaar geleden, deel uit van deze club. Als lid van een vaststellingscommissie keur je de centrale examenopgaven en stel je ze vast. De leden van de vaststellingscommissie mbo Engels B2 zijn allemaal als docent Engels werkzaam bij een mbo-instelling. Deze en de andere vaststellingscommissies werken in opdracht van het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

Hoe gaan jullie te werk?

‘In de beginfase was het best pionieren: waar moeten we op letten? Wat wordt onze werkwijze? We moesten ook nog wennen aan elkaar. Als commissie werken we nauw samen met Cito. In het mbo zijn er vijf afnameperioden per jaar. Elke keer moet er een nieuw examen zijn. Cito beheert de itembank en ieder jaar stellen het CvTE en Cito een target vast voor nieuwe opgaven. Vervolgens levert Cito ons, als commissie, de door hen geselecteerde examenteksten en kijk- en luisterfragmenten aan met een aantal voorbeeldvragen. De vaststellingscommissie beoordeelt of die wel of niet geschikt zijn. Komen ze overeen met de afspraken die we gemaakt hebben, bijvoorbeeld als het om gevoeligheden gaat?’

‘Onze commissie werkt heel gestructureerd met duidelijke stappen en door ons opgestelde criteria.’

Als de teksten én kijk- en luisterfragmenten zijn geselecteerd controleren we de complete examens: kloppen de fragmenten en staan de goede opgaven bij de fragmenten? Na de examenafname discussiëren we over de ‘bespreekitems’. Dit zijn items die Cito ons voorlegt op basis van een psychometrische analyse naar aanleiding van de antwoorden van examenkandidaten.

Onze commissie bestaat uit vier leden en de voorzitter. Onlangs zijn er twee nieuwe personen lid geworden. We vergaderen ongeveer een keer per maand en daarnaast bereid je die vergaderingen natuurlijk goed voor. In de loop der jaren hebben we een werkwijze ontwikkeld die zich heeft bewezen. Onze commissie werkt heel gestructureerd met duidelijke stappen en door ons opgestelde criteria.’

Is het goed te combineren met je werk als docent?

In principe is het een prachtige combinatie. Ik geef Engels aan examenkandidaten aan het Horizon-college, vestiging Alkmaar. Het is een leuke doelgroep. De leerlingen zijn 16 jaar of ouder, willen heel graag hun diploma halen, dus ook bij Engels behaal je eer aan je

werk. Door omstandigheden geef ik helaas nog maar aan een beperkt aantal examenklassen les. Anderhalf jaar geleden is bij mij ALS vastgesteld en dat beperkt me. Ik zit inmiddels in een rolstoel. De commissievergaderingen zijn gelukkig grotendeels online. Dat werkt voor mij prima.

‘De leerlingen zijn zestien jaar of ouder, willen heel graag hun diploma halen.’

‘Zo’n drie keer per jaar vergaderen we op een rolstoel-toegankelijke locatie. Daar ga ik met de rolstoeltaxi naartoe. Het CvTE werkt aan alle kanten mee om te zorgen dat ik dit werk kan blijven doen. Ik ervaar volop medewerking en dat waardeer ik enorm.’

Wat maakt het lidmaatschap van de commissie boeiend?

‘Ik ben geïnteresseerd in het randgebeuren rondom onderwijs en examens en ben uit nieuwsgierigheid lid geworden. Ik vind het leuk om mijn kennis van de doelgroep én van mijn vakgebied in te kunnen brengen. Zelf leer ik ook veel. Je kijkt weer anders naar je eigen werk als docent. Ik heb veel meer inzicht gekregen in hoe toetsen werken en in hoe je een toets maakt. Verder vind ik het teamwerk in de commissie mooi. Hoe het ons met elkaar – stap voor stap – telkens weer lukt om goede examens te maken. Een heel boeiend proces. Ik raad het docent-collega’s absoluut aan om lid te worden van een vaststellingscommissie. Het geeft je de kans te reflecteren op je vak en de samenwerking met vakcollega’s is inspirerend’

‘WE ZIJN BLIJ MET SIGNALEN UIT HET VELD’ FREYA MARTIN, PROGRAMMAMANAGER CENTRALE EXAMENS VOORTGEZET ONDERWIJS

Als programmamanager centrale examens voortgezet onderwijs (vo) is Freya Martin betrokken bij de voorbereiding, het verloop, de afronding en de evaluatie van de centrale examens vo. Het gaat hierbij om examens voor de algemene vakken zoals bijvoorbeeld Engels en geschiedenis en examens voor de beroepsgerichte profielvakken, zoals bijvoorbeeld mobiliteit en transport. Freya: ‘Mijn werkterrein beslaat een breed scala aan onderwerpen. Eigenlijk bijna alle niet-vakspecifieke zaken passeren de revue. Communicatie, afstemming binnen het CvTE en samenwerking met ketenpartners DUO, Cito, de Inspectie van het Onderwijs en het ministerie van OCW vormen belangrijke pijlers.’

Na haar studie Duitse taal- en letterkunde startte Freya haar loopbaan in 1998 als docent Duits aan een middelbare school. Daarna werkte ze bij een educatieve uitgeverij als projectcoördinator talen. In 2007 maakte ze de overstap naar de voorloper van het College voor Toetsen en Examens (CvTE), waar ze begon als clustermanager talen en kunstvakken havo en vwo. Midden in de coronatijd startte ze als programmamanager. ‘Ik denk graag in oplossingen en viel met mijn neus in de boter. Hoe organiseer je de centrale examens vo op een manier waarop alle leerlingen goed hun examen kunnen afronden? Dat is en was, zeker ook in de coronajaren, een ingewikkelde puzzel die we samen met alle betrokkenen leggen.’

Geen extra maatregelen

Het examenjaar 2023 was weer het eerste jaar zonder extra coronamaatregelen. ‘Dat was best spannend,’ vertelt Freya. ‘Kandidaten hadden de jaren ervoor natuurlijk te maken gehad met (de impact van) corona, maar het is eigenlijk heel goed gegaan’. Wel was er dit jaar nog een uitbreiding van het tweede tijdvak van vier naar tien examendagen.

‘Op basis van de daarmee opgedane ervaringen en de feedback van leerlingen en scholen, hebben we besloten vanaf 2024 het tweede tijdvak uit zes dagen te laten bestaan en een dag later te laten beginnen. Leerlingen krijgen zo iets meer tijd om te leren voor een herkansing of het inhalen van een examen. Ook biedt het meer ruimte voor leerlingen in Caribisch Nederland om hun examen af te ronden. De examens moeten daar op hetzelfde tijdstip als in Nederland worden afgenomen. Vanwege het tijdsverschil kan dat alleen met de examens die in Nederland in de middag worden afgenomen.’

Hoe organiseer je de centrale examens vo op een manier waarop alle leerlingen goed hun examen kunnen afronden?

Evalueren en communiceren

‘We zijn nu volop bezig met de evaluatie van de examenperiode 2023,’ vervolgt Freya. ‘Al voor de zomervakantie voerden we met onze ketenpartners een eerste gesprek over de ervaringen tijdens de afnameperiode op de gebieden logistiek, inhoud en communicatie. Verder hebben we enquêtes verspreid onder docenten. Een impressie van onze bevindingen staat in het verslag centrale examens vo 2023 dat we samen met Cito hebben gemaakt. Dit verslag geeft een beeld van de afgelopen examenperiode met data over onder andere normering, aantallen inhoudelijke meldingen, aanpassingen van correctievoorschriften én bijzonderheden.’

In september hebben we met OCW, DUO, de inspectie en Cito uitgebreid teruggeblikt aan de hand van enkele thema’s en cijfermatige uitkomsten.’

Luisteren naar signalen

‘Signalen vanuit de samenleving en het onderwijsveld nemen we serieus. Hierbij hoort ook oog en oor te hebben voor veranderingen in de maatschappelijke context die kunnen leiden tot onduidelijkheden of gevoeligheden bij leerlingen tijdens de afname van de examens. In dat kader zijn dit examenjaar vanwege de oorlog in Oekraïne en de situatie in Rusland in de centraal schriftelijke examens Russische plaats- en persoonsnamen verwijderd.’

We vinden het belangrijk feedback op te pakken’, benadrukt Freya. ‘Dit jaar heeft het CvTE bijvoorbeeld een onderzoek laten uitvoeren naar de correctielast centrale examens vo. Signalen van docenten maakten duidelijk dat de beschikbare tijd om een examen na te kijken bij sommige vakken als te krap werd ervaren. Naar aanleiding van de uitkomst hebben we het correctie-intensieve vak Nederlands naar voren gehaald en gewisseld met het vak Engels.’ Zo’n verandering is minder makkelijk door te voeren dan het lijkt, want het heeft altijd weer consequenties voor het totale examenrooster. Eenvoudiger was het besluit om de startdatum van het examenrooster 2026 eerder bekend te maken, namelijk in februari 2024 in plaats van kort voor de zomervakantie. Het examenrooster voor 2026 is dan nog niet klaar, maar de begin- en einddata zijn wel al duidelijk. Zo kunnen scholen hier bij hun vakantieplanningen eerder rekening mee houden. Dit is met name voor de planning van de meivakantie belangrijk. Eigenlijk een simpele aanpassing, naar aanleiding van opmerkingen vanuit schoolbestuurders, waar we zelf niet zo gauw op zouden zijn gekomen. Kortom, we zijn blij met signalen die afgegeven worden, we pakken ze op en zoeken naar oplossingen.’

‘IK KIJK MET DANKBAARHEID TERUG OP VELE MOOIE MOMENTEN’ ANS VAN HELDEN, COÖRDINATOR AANGEPASTE EXAMENS (VOOR KANDIDATEN MET EEN VISUELE BEPERKING)

Ans van Helden heeft bijna haar hele loopbaan met en voor leerlingen met een visuele beperking gewerkt. Ruim 30 jaar geleden begon ze als docent wiskunde bij Bartiméus in Zeist. Dit is een organisatie die onderwijs en onderwijsbegeleiding biedt aan slechtziende en blinde kinderen. ‘Ik ben hier min of meer toevallig terechtgekomen,’ vertelt ze, ‘het was een compleet nieuwe wereld voor mij.’ Als docent werd zij bijna automatisch ook examiner wiskunde en later examencoördinator op haar eigen school. ‘Vanaf het begin ben ik geboeid geweest door hoe visueel beperkte kandidaten op een gelijkwaardige manier examen kunnen doen.’

Ook in haar daaropvolgende baan kon Ans die fascinatie voor passend examineren goed kwijt: ze werd ambulante begeleider van slechtziende en blinde leerlingen in het reguliere voortgezet onderwijs (vo). Daar kreeg ze veel te maken met examenaanpassingen. Scholen moeten zelf bepalen hoe ze belemmeringen voor – in dit geval – een visueel beperkte kandidaat kunnen wegnemen binnen de kaders die het College voor Toetsen en Examens (CvTE) stelt. En dit zonder de exameneisen voor de centrale examens aan te tasten. ‘Zo’n 80% van de leerlingen met een visuele beperking gaat naar het reguliere onderwijs.’

‘Zo’n 80% van de leerlingen met een visuele beperking gaat naar het reguliere onderwijs.’

Deze scholen hebben behoefte aan advies op maat, omdat het voor hen om uitzonderingen gaat, waar dat bij scholen speciaal voor slechtziende en blinde leerlingen anders is. Ik hielp ze daarbij en onderzocht met de school welke aanpassing bij een bepaald examen voor de betreffende kandidaat mogelijk zou zijn.’ De school beslist uiteindelijk, meldt de aanpassing bij de Inspectie van het Onderwijs en vraagt bij DUO de gewenste aanpassing aan. Het CvTE screent vervolgens deze aanvragen en stelt vast welke examens of examenonderdelen aangepast moeten worden. ‘Dat was de afgelopen jaren mijn opdracht.’

Beoordelen aanpassingsvoorstellen

Na haar pensionering bij Bartiméus werd Ans namens het CvTE coördinator aangepaste examens. Zij legt uit hoe aanpassingen voor zo’n speciaal examen voor een visueel beperkte kandidaat tot stand komen: ‘Voor elk vak zijn adviseurs benoemd, meestal zelf werkzaam bij Bartiméus of Visio. Zij komen voor hun vak met aanpassingsvoorstellen. Bij Dedicon in Grave bespreken we deze

voorstellen. Soms zijn het maar kleine aanpassingen, maar als een vraag niet maakbaar blijkt, wordt zo’n vraag passend gemaakt. Denk aan afbeeldingen en tekeningen.

‘Hetzelfde waar het kan, aanpassen waar het moet, dat is het uitgangspunt. Het draait om gelijkwaardigheid.’

Bij economie en exacte vakken kun je die meestal vereenvoudigen of vervangen door tekeningen in reliëf. Maar dat kan niet bij bijvoorbeeld een spotprent bij het examen geschiedenis. Zo’n spotprent moet je omschrijven. Dat luistert heel nauw. Wat zeg je wel, wat zeg je niet? Mijn taak is om namens het CvTE te beoordelen of de voorgestelde aanpassingen doorgevoerd worden.’

Gelijkwaardigheid

Ans benadrukt hoe belangrijk het voor visueel beperkte kandidaten is dat ze net als hun klasgenoten gewoon

schriftelijk examen kunnen doen en dat ze geen uitzonderingspositie hebben. ‘Het is misschien makkelijker om te zeggen “we gaan het examen maar mondeling afnemen” maar het aanpassen van een schriftelijk examen moet de eerste keuze zijn, ook al gaat het maar om één leerling. Hetzelfde waar het kan, aanpassen waar het moet, dat is het uitgangspunt. Het draait om gelijkwaardigheid.’

Samen werken aan oplossingen

Het examenjaar 2024 is voor Ans haar laatste jaar dat ze dit werk namens het CvTE doet. ‘Dan is het mooi geweest. Gelukkig is er binnen het CvTE al een opvolger, Machteld Kruidenier, die verantwoordelijk wordt voor de coördinatie van de aangepaste examens binnen het vo.’ Aan haar opvolger wil ze meegeven goed te luisteren naar de begeleiders van de leerlingen: ‘Zij werken al jaren met deze leerlingen en weten wat wel en niet mogelijk is op de school en voor de leerlingen. Zoek naar oplossingen en overleg over wat wel en niet is toegestaan. Het geeft altijd voldoening om samen met anderen naar individuele oplossingen te zoeken voor slechtziende of blinde leerlingen. Ik kijk met dankbaarheid terug op vele mooie momenten.’

2. TAKEN, FEITEN EN CIJFERS

2.1 TOETSEN PO

2.1.1 Centrale Eindtoets po

Het CvTE was tot en met schooljaar 2022-2023 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Centrale Eindtoets (CET) in het primair onderwijs. In 2023 is dus de laatste Centrale Eindtoets afgenomen. Het CvTE stelde de toetswijzer en de niveaus en opgaven van de toetsen vast. Ook stelden we als CvTE de beoordelingsnormen en de scores vast die daarbij horen. Daarnaast waren we verantwoordelijk voor het opstellen van het leerlingrapport. De CET was er in twee varianten: de papieren CET en de digitale adaptieve CET. In 2019 is de digitale adaptieve CET niet afgenomen. In 2020 ging de CET niet door als gevolg van de coronamaatregelen. In de laatste vijf jaar is het aantal scholen en leerlingen dat de Centrale Eindtoets heeft gemaakt afgenomen, omdat meer scholen kozen voor andere eindtoetsen.

Aantallen

TABEL 1 AANTAL AFGENOMEN CENTRALE EINDTOETSEN EN AANTAL DEELNEMENDE SCHOLEN

Jaar	Papier	Digitaal	Totaal	Wereldoriëntatie	Aantal scholen
2019	87.666	-	87.666	43%	3.206
2020	-	-	-	-	-
2021	57.655	22.943	80.608	35%	2.903
2022	55.843	23.805	79.648	28%	2.784
2023	53.857	23.701	77.558	28%	2.676

Resultaten

TABEL 2 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE EN PERCENTAGE BEHAALD REFERENTIENIVEAU PER DOMEIN

Jaar	Gemiddelde standaard-score	1F taal-verzorging	2F taal-verzorging	1F lezen	2F lezen	1F rekenen	1S rekenen
2019	536	98%	63%	99%	79%	92%	46%
2020	-	-	-	-	-	-	-
2021	535	96%	61%	96%	74%	91%	42%
2022	535	97%	62%	98%	73%	92%	43%
2023	535	97%	63%	97%	73%	92%	46%

2.1.2 Doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen

Sinds 1 januari 2023 is het CvTE verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van doorstroomtoetsen (voorheen eindtoetsen) in Europees Nederland en Bonaire in het primair onderwijs, en leerlingvolgsystemen (LVS) in Europees en Caribisch Nederland. Daarnaast is het CvTE verantwoordelijk voor het bewaken van de vergelijkbaarheid van de doorstroomtoetsresultaten (de normering).

In 2023 heeft het CvTE de eerste besluiten genomen over erkenning en vaststelling van doorstroomtoetsen. Er werden dit jaar zeven toetsen ingediend en beoordeeld. Alle zeven voldoen aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in het beoordelingskader. Ook zijn er in 2023 twee leerlingvolgsystemen beoordeeld en vastgesteld.

2.2 CENTRALE EXAMENS VO

Het CvTE stelt voor de centrale examens vo de syllabi vast met de specificaties voor de examenstof uit het examenprogramma. Ook geven we de opdracht om de opgaven tot stand te brengen en deze vast te stellen. Daarnaast zijn we onder meer belast met het bepalen van het examenrooster, de toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen. Hieronder staan data van de centrale examens vo.

Aantallen

TABEL 3 AANTAL EXAMENKANDIDATEN PER SCHOOLTYPE IN DE AFGELOPEN VIJF JAREN

Jaar	vmbo bb	vmbo kb	vmbo gl/tl	havo	vwo	Totaal
2019	18.053	29.785	60.284	60.467	41.533	210.122
2020	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2021	15.838	27.431	54.377	58.608	41.282	197.536
2022	14.827	25.865	51.769	54.993	40.929	188.383
2023	13.465	24.031	48.893	49.804	37.381	173.574

Uit tabel 3 blijkt dat er vanaf 2019 sprake is van een dalend aantal deelnemende examen-kandidaten. In 2020 zijn geen centrale examens afgenomen vanwege corona. De data in tabel 3 van 2019 t/m 2022 hebben betrekking op het aantal ingeschreven kandidaten bij het begin van het cursusjaar, zoals verstrekt door DUO. Het aantal kandidaten dat feitelijk examen doet ligt gemiddeld genomen enkele procenten lager, omdat scholen bij het opgeven van de aantallen soms een zekere marge aanhouden. In 2023 zijn de gegevens gebaseerd op de daadwerkelijke aantallen examenkandidaten (Bron: CvTE/Cito, Verslag centrale examens vo 2023.).

TABEL 4 AANTAL CENTRALE EXAMENS IN 2023

Schooltype	1 ^e tijdvak	2 ^e tijdvak (herkansing)	3 ^e tijdvak (juli)	Totaal
havo/vwo	49	49	49	147
vmbo algemene vakken	48	48	47	143
Alle cse's				290

TABEL 5 AANTAL CSPE'S EN FLEXIBELE EN DIGITALE EXAMENVARIANTEN IN 2023

Schooltype	Afnameperiode	Aantal vakken
Cpe's beeldend vmbo en vwo	vwo: 1 januari – start cse vmbo: 13 maart – start cse	2
Cspe's beroepsgerichte profielvakken vmbo bb, kb en gl	3 april - 21 juli	54
Flexibele en digitale examenvarianten vmbo bb en kb	3 april - 21 juli	155
Totaal		211

In 2023 zijn voor het eerst sinds 2019 weer centrale schriftelijke en praktische examens (cspe's) in het vmbo afgenomen. Deze examens zijn afgenomen zonder dat er noemenswaardige problemen zijn opgetreden. Deze data vind je in tabel 4 en 5.

Het totaal van tabel 4 en 5 is 501. De flexibele en digitale examens vmbo bb en kb worden afgenomen voor alle algemene vakken m.u.v. Frans, Spaans, Turks en Arabisch. Deze vakken worden op papier afgenomen.

2.3 STAATSEXAMENS VO

De staatsexamens vo voor vmbo, havo en vwo bestaan uit twee onderdelen: het centraal examen en het college-examen. Het centraal (schriftelijk) examen is identiek aan het centraal examen van de reguliere scholen en wordt ook op hetzelfde moment afgenomen. Het college-examen bestaat uit een mondeling examen, bij een aantal vakken aangevuld met een schriftelijk of praktisch college-examen.

Het CvTE is verantwoordelijk voor het vaststellen van het examenreglement, het organiseren, afnemen en beoordelen van de examens, de benoeming van examenfunctionarissen en het vaststellen van de uitslag en het uitreiken van diploma's en certificaten. Ook zijn we verantwoordelijk voor het bij regeling vaststellen van het programma van toetsing en afsluiting, het tot stand brengen en vaststellen van de opgaven en het tot stand brengen en bij regeling vaststellen van de beoordelingsnormen voor de college-examens.

Aantallen

TABEL 6 AANTAL DEELNEMERS STAATSEXAMENS VO

Jaar	vo	vso	Totaal
2019	4.446	5.242	9.688
2020	4.458	4.585	9.043
2021	3.131	3.632	6.763
2022	2.763	3.680	6.443
2023	2.891	3.667	6.558

Resultaten

Hieronder zijn de slagingspercentages te vinden van de diplomakandidaten voor de staats-examens vo voor de verschillende schooltypen. Hierbij moet een aantal belangrijke kanttekeningen worden gemaakt, omdat het beeld van 2021, 2022 en 2023 slechts beperkt te vergelijken is met slagingspercentages in het reguliere onderwijs en ten opzichte van voorgaande jaren. Dat komt door:

- Verbeterde registratie; doordat het slagingspercentage in 2021, 2022 en 2023 is berekend door het aantal geslaagde kandidaten af te zetten tegen het aantal kandidaten dat daadwerkelijk opging voor een diploma en niet tegen het aantal kandidaten dat zich aanmeldde voor een staatsexamen, kunnen de cijfers moeilijk vergeleken worden met eerdere jaren.
- Beperkte aantallen; het totale aantal kandidaten dat via de staatsexamens vo opging voor een vo-diploma is relatief klein (6.558 kandidaten) in vergelijking met het aantal examenkandidaten in het reguliere onderwijs (173.574) (Bron: Examenmonitor vo 2023, DUO). Dat maakt de percentages minder robuust. De data voor vmbo-bb en vmbo-kb zijn hier niet in meegenomen, omdat deze aantallen te klein zijn.

TABEL 7 AANDEEL GESLAAGDE DIPLOMAKANDIDATEN NAAR SUBPOPULATIE OVER DE JAREN 2019-2023

Jaar	vo	vso
2019	69%	79%
2020	59%	85%
2021	81%	90%
2022	73%	86%
2023	72%	86%

Onderstaande tabel toont de slagingspercentages van alle diplomakandidaten staats-examens vo. De tabel bevat alleen deelnemers die ook minstens één examen hebben gedaan in 2023. Diplomakandidaten die uitsluitend vakken hebben ingewisseld, zoals een grote groep vmbo-tl-deelnemers uit het vo, zijn niet in de slagingspercentages meegenomen.

TABEL 8 AANDEEL DIPLOMAKANDIDATEN DAT GESLAAGD IS, NAAR SUBPOPULATIE EN EXAMENNIVEAU

Schooltype	vo	vso	Totaal
vmbo-bb/kb	-	94%	94%
vmbo-gl/tl	84%	86%	86%
havo	71%	79%	75%
vwo	67%	85%	70%
Totaal	72%	86%	81%

2.4 CENTRALE EXAMENS MBO

Het CvTE is verantwoordelijk voor de uitvoering van de centrale examens Nederlandse taal en Engels in het mbo. Dit houdt in dat we zorgen voor vastgestelde examens inclusief de normering en regels voor de afname. Daarnaast zijn we verantwoordelijk voor de afnameplanning, de toegestane hulpmiddelen en het verstrekken van informatie over de examens via examenbladmbo.nl. Tot en met het schooljaar 2018-2019 gold dit ook voor rekenen. Sinds het schooljaar 2019-2020 kunnen instellingen kiezen voor een eigen instellingsexamen rekenen of gebruik maken van de centrale examens rekenen voor het mbo van het CvTE. De rekenexamens bieden we aan t/m studiejaar 2024-2025.

Aantallen

TABEL 9 AANTAL AFNAMES CENTRAAL EXAMEN NEDERLANDS

Jaar	Nederlands 2F	Nederlands 3F
2019	99.108	108.514
2020	83.287	95.166
2021	90.199	121.104
2022	81.648	110.492
2023	77.513	105.352

TABEL 10 AANTAL AFNAMES CENTRAAL EXAMEN ENGELS

Jaar	Engels B1	Engels B2
2019	99.446	10.146
2020	81.876	7.020
2021	110.450	8.678
2022	98.574	8.259
2023	92.837	7.427

Resultaten

In 2020 konden, door de coronapandemie, niet alle afnames doorgaan. Het totaal aantal afnames viel daarom lager uit dan in 2019. Naar alle waarschijnlijkheid heeft in 2021 een inhaalslag plaatsgevonden, waardoor het totaal aantal afnames in dat jaar gemiddeld genomen hoger lag dan voor 2020.

Het aantal afnames lijkt, vanaf 2022 en 2023, langzaam te dalen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het aantal mbo-studenten in niveau 2, 3 en 4 afneemt. Een daling van het aantal studenten leidt daarmee tot minder afnamemomenten voor Nederlands 2F, Nederlands 3F en Engels B1. Voor Engels B2 geldt dat het een keuzevak is. Naast een daling in de mbo-populatie wordt bij kandidaten ook steeds minder vaak Engels op een hoger

niveau geëxamineerd. Uit gesprekken met instellingen blijkt dat dit enerzijds te maken heeft met de motivatie van de studenten en anderzijds dat dit niet altijd door instellingen wordt gestimuleerd of gefaciliteerd.

2.5 STAATSEXAMEN NT2

Het CvTE is verantwoordelijk voor de inhoud en de organisatie van het staatsexamen Nederlands als tweede taal (Nt2). We zorgen ervoor dat opgaven en examens worden vastgesteld, dat kandidaten zich kunnen inschrijven en dat zij certificaten en diploma's ontvangen.

Er zijn twee niveaus waarop examen afgelegd kan worden. Programma I is bedoeld voor mensen die willen werken of studeren op mbo 3-niveau of mbo 4-niveau. Het niveau is te vergelijken met taalniveau B1. Programma II is voor mensen die willen studeren of werken op hbo- of universitair niveau. Het niveau is te vergelijken met taalniveau B2.

Een examenprogramma bestaat uit vier onderdelen: Lezen, Luisteren, Schrijven en Spreken. De inhoud en taken van het examen zijn gericht op situaties die voorkomen in opleiding, werk en het dagelijks leven. Kandidaten die voor alle vier de examenonderdelen zijn geslaagd, krijgen het diploma staatsexamen Nt2. Kandidaten kunnen meermalen aan een of meer onderdelen van het examen deelnemen.

Aantallen

TABEL 11 AANTAL AFNAMES STAATSEXAMEN NT2

Jaar	programma I	programma II	Totaal
2019	15.630	16.313	31.943
2020	11.418	13.865	25.283
2021	12.484	14.826	27.310
2022	13.997	15.410	29.407
2023	17.221	17.555	34.776

In de aantallen afnames zien we een stijging ten opzichte van voorgaande jaren. Dit kan voor met name programma I het gevolg zijn van de nieuwe Wet Inburgering 2021, waarin het staatsexamen Nt2 is aangewezen als het examen voor inburgeringsplichtigen.

Resultaten

TABEL 12 SLAGINGSPERCENTAGES STAATSEXAMEN NT2, PROGRAMMA I 2019-2023

Jaar	Spreken	Luisteren	Schrijven	Lezen	Gemiddeld
2019	51%	60%	66%	53%	58%
2020	56%	62%	67%	57%	61%
2021	56%	66%	65%	58%	61%
2022	57%	65%	66%	53%	60%
2023	54%	62%	66%	55%	59%

De slagingspercentages bij programma I komen overeen met de slagingspercentages van voorgaande jaren.

TABEL 13 SLAGINGSPERCENTAGES STAATSEXAMEN NT2, PROGRAMMA II 2019-2023

Jaar	Spreken	Luisteren	Schrijven	Lezen	Gemiddeld
2019	61%	63%	61%	43%	57%
2020	64%	66%	59%	46%	59%
2021	73%	67%	69%	59%	67%
2022	72%	60%	64%	59%	64%
2023	57%	62%	65%	56%	60%

Bij programma II wijkt het slagingspercentage bij Spreken af van de slagingspercentages van voorgaande jaren. We zien dit verschil niet bij de andere onderdelen van programma II. Het verschil bij Spreken wordt onderzocht; op dit moment hebben wij hier geen verklaring voor.

2.6 COMMUNICATIE EN DIENSTVERLENING

2.6.1 Klantcontact

Gedurende het hele jaar beantwoordt team klantcontact vragen in uiteenlopende categorieën. In de maanden april tot en met juni fungeert klantcontact als examenlijn. In onderstaande tabel staat een overzicht van de meldingen in 2023 t.o.v. de meldingen uit 2022.

TABEL 14 OVERZICHT VAN DE MELDINGEN IN 2023 T.O.V. DE MELDINGEN UIT 2022

Sector/onderwerp	2023		2022	
	Aantal	Percentage van totaal	Aantal	Percentage van totaal
computereexamens	33	0,7	38	0,8
centrale examens mbo	398	8,2	409	9,1
staatsexamens vo	49	1,0	86	1,9
staatsexamen Ntz	866	17,8	997	22,3
centrale eindtoets po	62	1,3	23	0,5
centrale examens vo	3310	68,0	2843	63,6
klacht/ bezwaar/ beroep	2	0,0	2	0,0
algemeen CvTE	33	0,7	35	0,8
woordvoering	32	0,7	38	0,8
mailings	84	1,7	0	0,0
Totaal	4869	100,0	4471	100,0

Dit jaar zijn er 84 meldingen binnengekomen over mailings. In het verleden werden deze vragen beantwoord door PDC, de websitebeheerder van Examenblad.nl. Sinds dit jaar is examenblad.nl in eigen beheer, waardoor deze vragen bij klantcontact terecht zijn gekomen.

Voor Ntz zijn er dit jaar iets minder meldingen binnengekomen ten opzichte van vorig jaar. Een mogelijke verklaring is de betere verwijzing van onze website naar ketenpartner DUO. Mogelijk is ook de aangepaste website Examenblad.nl, waarop meer relevante informatie is gepubliceerd, een positieve factor geweest.

De meeste vragen die bij klantcontact binnenkomen zijn vo-gerelateerd. Van de 3310 vo-meldingen zijn er in totaal 887 vragen die gingen over passend toetsen en examineren. Dit zijn met name vragen over mogelijkheden voor individuele leerlingen met een ondersteuningsbehoefte, zoals tijdsverlenging van het centrale examen. Daarnaast zijn er 1600 inhoudelijke meldingen over de centrale examens vo binnengekomen bij de examenlijn, die ook onder klantcontact valt.

2.6.2 Communicatiekanalen

College voor Toetsen en Examens

- www.cvte.nl
- Klantcontact, info@cvte.nl
- Instagram [hetcvte](https://www.instagram.com/hetcvte)
- YouTube College voor Toetsen en Examens
- X [@hetcvte](https://twitter.com/hetcvte)

Toetsen po

- www.centraleeindtoetspo.nl (deze site is per 1 maart 2024 ontmanteld)
- www.cvtetoetsenpo.nl

Centrale examens vo

- Septembermededeling, Februari- en Maartaanvulling 2023, zie: www.examenblad.nl
- Examenlijn voor vragen van docenten gedurende afnameperiode
- www.examenblad.nl - hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee scholen, examensecretarissen en docenten gericht geïnformeerd worden
- www.mijneindexamen.nl voor eindexamenleerlingen
- Voorlichtingsfilms over totstandkoming centrale examens en normering via het YouTube-kanaal van het College voor Toetsen en Examens (zie afspeellijsten Centrale examens vo en Normering)
- Digitale veldraadplegingen van conceptsyllabi en een terugkoppeling daarvan via: www.examenblad.nl
- Webinar over de normering
- Nieuwsbrief aan commissieleden en voorzitters (elk kwartaal)
- Persmap over de centrale examens voor journalisten

Staatsexamens vo

- www.staatsexamensvo.nl voor algemene informatie over de staatsexamens vo
- Praktische zaken als aanmelden, staatsexamenregelingen, vakinformatie en procedures, via: www.duo.nl/particulier/staatsexamenkandidaat
- Aparte pagina voor kandidaten staatsexamens vo op www.mijneindexamen.nl
- Voorlichtingsvideo over de mondelinge college-examens
- Diverse flyers en folders, bijvoorbeeld over de rol van een vertrouwenspersoon bij een mondeling college-examen, een stappenplan voor individuele kandidaten en een stappenplan voor surveillanten
- Vier digitale nieuwsbrieven voor examenbetrokkenen
- Twee webinars, in samenwerking met oudervereniging Balans en Ouders & Onderwijs
- Bijscholings- en opleidingsdagen voor examenbetrokkenen, in het voorjaar van 2023
- Examenplein: <http://examenplein.cvte.nl>

Centrale examens mbo

- www.examenbladmbo.nl - hieraan is een mailsysteem gekoppeld waarmee instellingen en examencommissies gericht geïnformeerd kunnen worden over de centrale examens Nederlandse taal en Engels. Daarnaast worden er aan instellingen rekenexamens beschikbaar gesteld die instellingen kunnen gebruiken als instellingsexamen.
- Ook is er voorbeeldmateriaal beschikbaar via: <http://oefenen.facet.nl>

Staatsexamen Ntz

- www.staatsexamensntz.nl
Inhoudelijke informatie van het CvTE over het staatsexamen Ntz, wat er van deelnemers verwacht wordt en staatsexamenregelingen en procedures
- Informatie over praktische zaken als aanmelding, betaling, uitslag via DUO/Examendiensten: <https://duo.nl/particulier/staatsexamen-ntz/hoe-het-staatsexamen-ntz-werkt.jsp>
- Nieuwsbrief over het staatsexamen Ntz
- Voorbeeldmateriaal voor alle vaardigheden en openbare opgaven Schrijven I en Spreken I is beschikbaar via: ntz-oefenomgeving.facet.nl
- Facebook <https://www.facebook.com/StaatsexamensNtz>

2.7 JURIDISCHE ZAKEN

2.7.1 Regelingen

Het CvTE stelt jaarlijks een aantal regelingen en besluiten vast, onder meer over de examenopgaven, correctiemodellen, beoordeling en de normering. Voor onze taak bij het afnemen van de staatsexamens stelt het CvTE onder meer jaarlijks de programma's voor toetsing en afronding vast voor het vo en de examenreglementen voor zowel de staats-examens vo als het staatsexamen Nt2. Nieuw is de taak om doorstroomtoetsen en de toetsen van leerlingvolgsystemen te erkennen. Dit jaar heeft het CvTE besloten twee doorstroomtoetsen te erkennen, waaronder de calamiteitentoets (Stcrt. 2023, 26390 en Stcrt. 2023, 35531). Het CvTE heeft dit jaar 23 regelingen vastgesteld, die in de Staatscourant zijn gepubliceerd. Het overzicht met regelingen is hiernaast opgenomen.

Regeling die een direct gevolg zijn van coronamaatregelen

Een van de maatregelen om de gevolgen van COVID19 voor de examinering te beperken, was een tijdelijke aanpassing na de wijze van normering. De wijze normering van voor de uitbraak van de pandemie is voor dit jaar hervat. De Regeling omzetting scores in cijfers vo is hiertoe opnieuw aangepast (Stcrt. 2023, 6985)

Intrekking van een aantal regelingen die hun betekenis hadden verloren

In april van dit jaar heeft het CvTE besloten een zestiental regelingen in te trekken. De regelingen hadden hun betekenis verloren omdat zij bijvoorbeeld voor een bepaalde periode waren vastgesteld, maar ten onrechte geen bepaling over de intrekking bevatten (Stcrt. 2023, 12136).

Tijdelijke beleidsregel toelating specifieke groepen van leerlingen tot de staatsexamens VO

Uit onderzoek naar de kandidaten die zich aanmelden voor deelname aan het staats-examen bleek dat een deel hiervan stond ingeschreven op een school voor regulier voortgezet onderwijs. Die inschrijving op zichzelf maakt dat die leerling geen beroep kan doen op de staatsexamens vo. Als een leerling staat ingeschreven op een reguliere school is het bevoegd gezag van die school verantwoordelijk voor het aanbieden van het eindexamen. Alleen als de school van inschrijving geen examen verzorgt voor een vak dat wel met een deelstaatexamen kan worden afgenomen, dat is bijvoorbeeld vaker het geval met het examen Russisch of Arabisch, dan kan de leerling voor de examens van deze (extra) vakken terecht bij de staatsexamens vo.

Eerder was het CvTE niet op de hoogte van die inschrijving tijdens de aanmelding. Het ontbrak ons aan de bevoegdheid om die gegevens in te zien die onder verantwoordelijkheid van de minister werden bijgehouden. Met de wijziging van het Besluit register onderwijsdeelnemer (Stb. 2021, 423) kreeg het CvTE inzage in die gegevens en kan het de inschrijving van de leerling in het regulier onderwijs bij de toelating betrekken. Uit onderzoek naar deze populatie blijkt dat een deel van de aanmeldingen gezien de bijzondere omstandigheden van het geval toch toegelaten zou kunnen worden in weerwil van wat de formele wet daarvoor heeft geregeld. De beleidsregel voorziet in een procedure voor die toelating. Zij is tijdelijk van aard, omdat de onderwijswetgever onderzoekt of de wetgeving moet worden aangepast op dit punt (Stcrt. 2023, 28371).

Korte omschrijving regeling	Publicatie	Publicatiedatum
Wijziging van het Bestuursreglement College voor Toetsen en Examens in verband met de invoering van de afdeling staf binnen het bureau	2023, 1073	16-01-2023
Wijziging van het besluit Rooster voor de centrale examens voortgezet onderwijs 2023 in verband met de vaststelling van het rooster voor het tweede tijdvak	2023, 2939	25-1-2023
Regeling aangewezen vakken tweede tijdvak centrale examens vo 2023	2023, 2941	25-01-2023
Regeling examenprogramma staatsexamen Nt2 2024	2023, 3058	25-01-2023
Wijziging van de Regeling beoordelingsnormen staatsexamens vo en staatsexamens vo BES in verband met de invoering van de WVO 2020 en de vaststelling van de beoordelingsnormen voor de staatsexamens van 2023	2023, 5395	17-02-2023
Wijziging van de vaststelling van de beoordelingsnormen en de daarbij behorende scores voor het centraal examen vwo, havo, vmbo voor 2023	2023, 5401	17-02-2023
Wijziging van Regeling omzetting scores in cijfers vo in verband met het vervallen van het derde tijdvak dat werd ingesteld om de gevolgen van COVID-19 voor de voorbereiding van de centrale examens weg te nemen	2023, 6985	06-03-2023
Intrekkingsregeling van diverse regelingen daar deze hun betekenis hebben verloren	2023, 12136	28-04-2023
Regeling examenreglement staatsexamens vo 2024	2023, 12137	28-04-2023
Regeling PTA staatsexamens vo 2024	2023, 12379	28-04-2023
Besluit Tijdvakken centrale examinering mbo, studiejaar 2024-2025	2023, 16927	19-06-2023
Regeling examenreglement staatsexamen Nt2 2024	2023, 18578	6-07-2023
Rooster voor de centrale examens voortgezet onderwijs in 2025	2023, 18580	06-07-2023
Regeling toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens vo 2025	2023, 18581	06-07-2023
Regeling syllabi centrale examens vo 2025	2023, 19923	17-07-2023
Wijziging van de besluiten Rooster voor de centrale examens van de eindexamens en de staatsexamens voortgezet onderwijs in 2024 en Rooster voor de centrale examens voortgezet onderwijs in 2025 in verband met de verlenging van de afnameperiode van het schriftelijk centraal examen in het tweede tijdvak en de publicatie van het rooster voor het tweede tijdvak	2023, 24585	08-09-2023
Erkenning van de 'DOE' doorstroomtoets voor vier jaren met ingang van het schooljaar 2023-2024	2023, 26390	27-09-2023
Regeling toelating specifieke groepen leerlingen tot de staatsexamens vo	2023, 27136	29-09-2023
Besluit Aanmeldprocedure staatsexamen Nt2 2025	2023, 29333	23-10-2023
Wijziging van het beoordelingskader voor de doorstroomtoets in het primair onderwijs, in verband met de afwijkende beoordeling van de calamiteitentoets	2023, 30374	07-11-2023
Wijziging van de Regeling examenreglement staatsexamens vo 2024 in verband met een aantal technische verbeteringen	2023, 33339	06-12-2023
Wijziging van de Regeling toetswijzer doorstroomtoets PO	2023, 33376	06-12-2023
Erkenning van de 'Calamiteitentoets OCW' doorstroomtoets voor vier jaren met ingang van het schooljaar 2023-2024	2023, 35531	28-12-2023

2.7.2 Klachten

Het CvTE is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) en daarom zelf verantwoordelijk voor het afhandelen van de klachten die het ontvangt. Het CvTE heeft dit jaar verschillende klachten en burgerbrieven in behandeling genomen. Exacte aantallen zijn niet beschikbaar, omdat zij steeds tot tevredenheid van de burger zijn afgehandeld. De klachtbehandeling kon daarvoor worden afgerond zonder oordeel. Slechts één van de klachten heeft geleid tot één oordeel van het handelen van het CvTE.

Naar aanleiding van de uitvoering van de staatsexamens door DUO heeft de dienst 40 klachten geregistreerd. Van deze klachten heeft DUO er 25 doorgestuurd naar het CvTE. DUO stuurt klachten door als deze gaan over de inhoud van de examens en de examinering en ook verder niet binnen het mandaat van de dienst vallen. Geen van de doorgezonden klachten heeft geleid tot een oordeel van het CvTE, omdat steeds naar tevredenheid van de klagers aan de klacht tegemoet kon worden gekomen en de behandeling eerder kon worden afgerond. DUO heeft zelf 15 van de klachten namens het CvTE afgedaan. Het gaat dan om de praktische uitvoering en het faciliteren van de examens waar DUO een grote rol bij heeft. Vijf van de klachten waren volgens DUO geheel of gedeeltelijk gegrond.

2.7.3 Bezwaar en beroep

Omdat het CvTE een zelfstandig bestuursorgaan is, is het behalve verantwoordelijk voor de besluiten die het zelfstandig neemt, ook verantwoordelijk voor het afhandelen van de bezwaarschriften die daartegen worden gericht. Dit jaar heeft CvTE één bezwaarschrift ontvangen en afgehandeld. Betrokkene was niet ontvankelijk in diens bezwaar, omdat hij opkwam tegen het besluit van het CvTE waarmee het resultaat van diens werkstuk werd vastgesteld. Een dergelijke besluit staat niet open voor bezwaar.

DUO heeft 188 bezwaarschriften ontvangen over de uitvoering van de staatsexamens, die DUO namens het CvTE in behandeling heeft genomen. Dit heeft afgelopen jaar geleid tot 161 beslissingen op bezwaar. Tien van de bezwaren waren niet ontvankelijk. DUO heeft 51 keer namens het CvTE besloten een bezwaar (gedeeltelijk) gegrond te verklaren en 110 keer bleken de bezwaren ongegrond. De overige bezwaarschriften zijn doorgezonden, ingetrokken of hebben direct geleid tot een nieuw besluit zonder dat een beslissing op bezwaar moest worden genomen. Drie van de bezwaarprocedures zijn nog niet afgerond. Het leeuwendeel van de bezwaren werd ingediend naar aanleiding van het besluit van DUO om een kandidaat niet toe te laten, omdat de aanmelding voor het staatsexamen foutief was of te laat.

De forse toename ten opzichte van de 71 ontvangen bezwaarschriften van vorig jaar laat zich goed verklaren.

Een belangrijk deel van de bezwaarschriften die ongegrond werden verklaard (83) had betrekking op de beslissing van het CvTE geen rekenexamen af te nemen bij kandidaten die niet opgingen voor een diploma in 2023. Het rekenexamen is daar niet voor bedoeld. Dertien van de andere ingediende bezwaarschriften handelden over situaties die met ingang van het huidige collegejaar worden geregeld met de eerder genoemde Regeling toelating specifieke groepen leerlingen tot de staatsexamens vo.

Er werd drie keer beroep ingesteld tegen een beslissing op bezwaar die door DUO namens het CvTE werd genomen. Op 9 mei oordeelde de rechtbank Midden-Nederland dat het besluit waarmee de kandidaat een deelname aan het staatsexamen werd geweigerd geen stand kon houden. De kandidaat wilde deelnemen aan het staatsexamen vo en opgaan

voor een vmbo-diploma, maar voldeed niet aan de voorwaarden die de onderwijswet hieraan stelt. De rechtbank meent dat gezien de persoonlijke en bijzondere omstandigheden van diens geval, de kandidaat toch had moeten worden toegelaten. Op 5 december deed de rechtbank Oost-Brabant uitspraak en verklaarde een kandidaat niet ontvankelijk in diens beroep, omdat deze niet langer een procesbelang had. De kandidaat vroeg een aanpassing van de wijze van afname van een deel van het staatsexamen. Toen dat werd geweigerd had de kandidaat zich teruggetrokken voor een deel van het staatsexamens. Het andere deel rondde de kandidaat inmiddels met succes af en deze was inmiddels al begonnen aan diens vervolgopleiding. Daarom had de kandidaat volgens de rechtbank geen belang meer bij een beoordeling van het besluit. Alsnog de gevraagde aanpassing toekennen had immers geen zin meer, want dat zou alleen betrekking hebben op een staatsexamen waaraan de kandidaat geen deel meer kon of wilde nemen. De derde beroepsprocedure is nog niet afgerond.

2.7.4 Wet open overheid

Het CvTE heeft het afgelopen jaar één verzoek om openbaarmaking van informatie op grond van de Wet open overheid behandeld. Het CvTE heeft besloten om de gevraagde informatie geheel openbaar te maken.

2.7.5 Algemene verordening gegevensbescherming

Het CvTE heeft het afgelopen jaar te maken gehad met twee datalekken. Bij beide waren negatieve gevolgen voor de betrokkenen slecht voorstelbaar. Dit gegeven, in combinatie met de aard en geringe omvang van de datalekken, leidde tot de beslissing om de datalekken niet te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

3. FINANCIËLE EN PERSONELE JAARRAPPORTAGE 2023

3.1 FINANCIËLE RAPPORTAGE

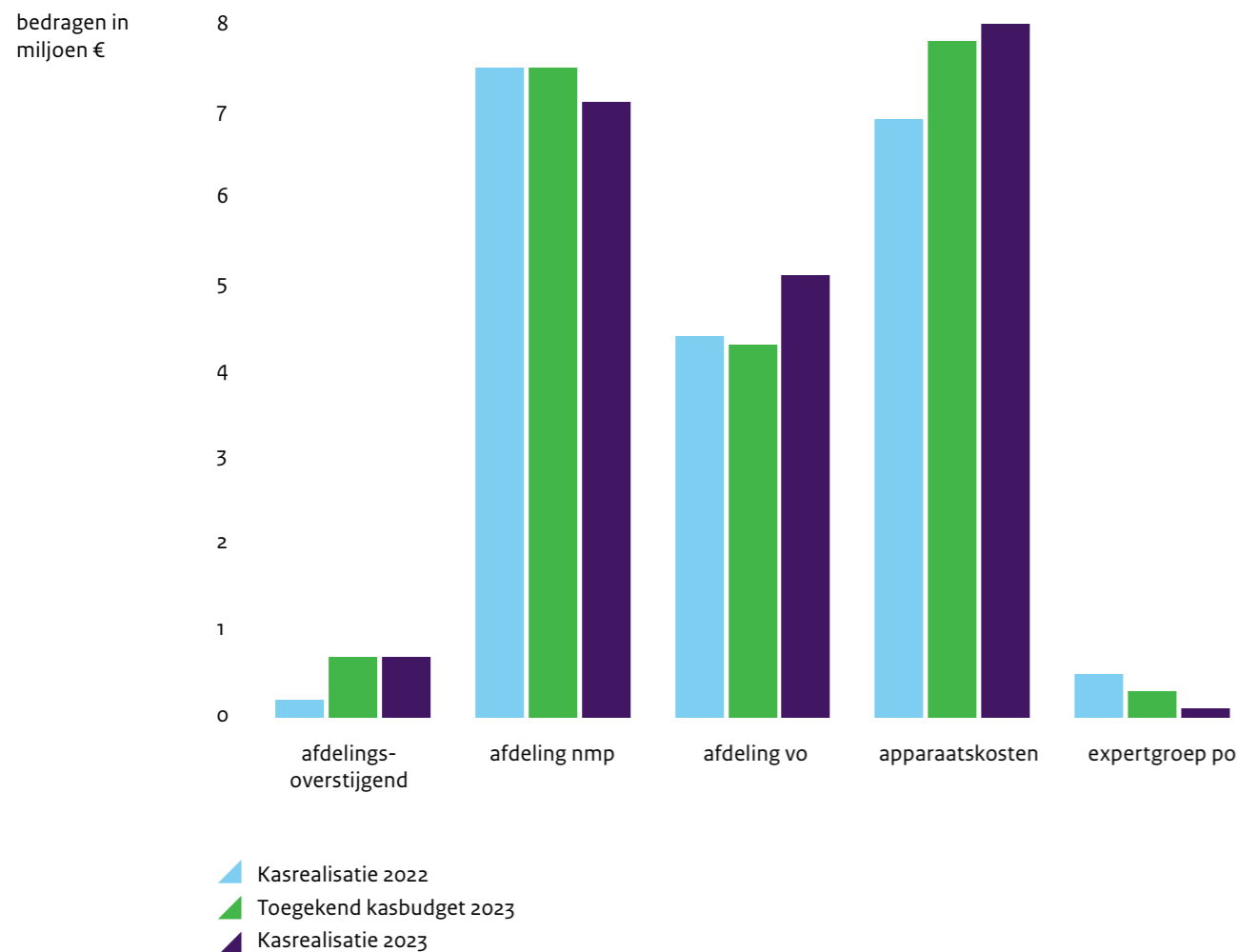
Groei is de kortste samenvatting van de financiële ontwikkeling van het CvTE in 2023. Het totaal aan uitgaven (kasrealisatie) bij apparaatskosten en programmaged is opgelopen naar € 21,0 miljoen. Met een budget voor 2023 van € 20,6 miljoen is het resultaat uitgekomen op een tekort van € 0,4 miljoen, wat neerkomt op 1,9%. Ten opzichte van 2022 is sprake van een toename van de uitgaven met €1,5 miljoen.

Op de volgende pagina('s) is de kasrealisatie bij programmaged en apparaatskosten over 2023 versus het toegekende budget gedetailleerd en in vergelijking met 2022 weergegeven. De meest opvallende zaken worden toegelicht:

- De afdelingsoverstijgende uitgaven zijn meer dan verdrievoudigd ten opzichte van 2022. Het onderdeel collegekosten omvat de onderzoeksagenda. Hierin is het dure externe onderzoek naar de digitaliseringsmogelijkheden bij de examens opgenomen.
- Bij de afdeling nmp:
  - Is door de afname van het aantal kandidaten bij het staatsexamen Nt2 € 0,4 miljoen aan budget niet uitgegeven.
  - Zijn bij het nieuwe stelsel toetsen po enkele kosten komen te vervallen, waaronder inhuur van externen. Ook is een aantal activiteiten doorgeschoven naar volgende jaren.
  - Voor de Cariben is door meevallende kosten voor de ontwikkeling van de toetswijzer voor de doorstroomtoets voor Bonaire en door het doorschuiven van activiteiten naar volgende jaren van de beoogde € 211.000 slechts € 25.000 uitgegeven.
- De afdeling vo laat een overschrijding zien van € 0,8 miljoen:
  - Waarvan € 0,6 miljoen door de ontwikkelingskosten van de software voor de examenbladen.
  - En € 0,2 miljoen door de CAO-ontwikkelingen in het vo. De salarisverhoging van 10% voor leraren per 1 juli 2023 werkt via de vaststellingscommissies door in de uitgaven van het CvTE.
  - Voor de Cariben is van de € 45.000 slechts € 1.349 uitgegeven, omdat de meeste begrote kosten onder de apparaatskosten vallen en geplande activiteiten niet of met vertraging worden uitgevoerd.
- Hoewel buiten de verantwoordelijkheid van het CvTE vallend, mag de expertgroep toetsen po niet onvermeld blijven. De expertgroep is per 1 augustus 2023 opgeheven en heeft in zijn afbouwfase € 0,2 miljoen van het budget niet uitgegeven.
- Bij de apparaatskosten vertalen de groei van het CvTE en de CAO-ontwikkelingen zich naar een stijging van de uitgaven met 15% ten opzicht van 2022. Door de automatische loon- en prijscompensatie is het budget slechts met 2% overschreden, wat een gevolg is van de niet-volledige toekenning van het budget voor de uitbreiding van de organisatie.

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS: FINANCIËN 2022 EN 2023

FINANCIËLE RAPPORTAGE 2023

Begrotingspost	Kasrealisatie 2022	Toegekend kasbudget 2023	Kasrealisatie 2023
Afdelingsoverstijgend			
Collegekosten	176.649	638.000	688.765
Digitalisering	39.938	30.000	43.156
Totaal afdelingsoverstijgend	216.587	668.000	731.921
Afdeling nmp			
Staatsexamen Ntz	6.713.262	6.323.000	6.217.542
Eigen activiteiten CvTE staatsexamen Ntz	189.623	360.000	234.563
Centraal examen mbo	360.449	384.000	460.280
Centrale Eindtoets po	119.077	118.000	92.366
Nieuw stelsel centrale eindtoetsing po	40.034	101.000	25.617
nmp in Caribisch Nederland	66.849	211.000	24.656
Totaal afdeling nmp	7.489.294	7.497.000	7.055.026
Afdeling vo			
Syllabuscommissies vo	83.551	87.000	82.064
Vaststellingscommissies vo	3.417.027	3.437.000	3.643.374
Ieders Examen	245.414	288.000	262.031
Staatsexamens vo	354.582	270.000	301.033
Overige reguliere activiteiten	269.860	176.000	813.276
CE vo in Caribisch Nederland	5.451	45.000	1.349
Totaal afdeling vo	4.375.885	4.303.000	5.103.128
Totaal programmaged CvTE	12.081.766	12.468.000	12.890.075
Apparaatskosten			
Lumpsum CvTE Eigen Personeel	5.714.783	6.461.000	6.582.128
Lumpsum CvTE Inhuur Personeel	324.328	355.000	376.072
Materiële APK	855.159	984.000	997.927
Totaal apparaatskosten	6.894.270	7.800.000	7.956.128
Totaal CvTE	18.976.036	20.268.000	20.846.203
Expertgroep po - programmaged	486.861	300.000	114.118
Totaal CvTE + expertgroep po	19.462.897	20.568.000	20.960.321

3.2 PERSONELE RAPPORTAGE

3.2.1 Bezetting

In 2023 is het personeelsbestand met 9 medewerkers gegroeid van 65 naar 74 medewerkers met een ambtelijk dienstverband. Het aantal fte's steeg van 60,7 naar 69,8 fte. De gemiddelde arbeidsduur per medewerker komt daarmee uit op 33,9 uur per week. Door de komst van relatief jonge nieuwe medewerkers is de gemiddelde leeftijd met slechts 0,2 jaar gestegen naar 45,1 jaar. Het gemiddelde aantal dienstjaren in overheidsdienst daalde van 5,5 naar 4,6 jaar.

Behalve deze medewerkers waren er op 31 december 2023 nog drie extern ingehuurd krachten, één trainee en één uitzendkracht actief bij het CvTE.

3.2.2 Mobiliteit

De groei met 9 medewerkers is het saldo van het vertrek van 11 medewerkers en de komst van 20. De mobiliteit uitgedrukt in aantallen in- door- en uitstroom over 2023 is:

- instroom van buiten het Rijk: 15 medewerkers
- inkomende doorstroom binnen het Rijk: 5 medewerkers
- uitgaande doorstroom binnen het Rijk: 3 medewerkers
- uitstroom naar buiten het Rijk: 8 medewerkers
- interne doorstroom beperkte zich tot het samenvoegen van de drie stafteams tot de stafafdeling

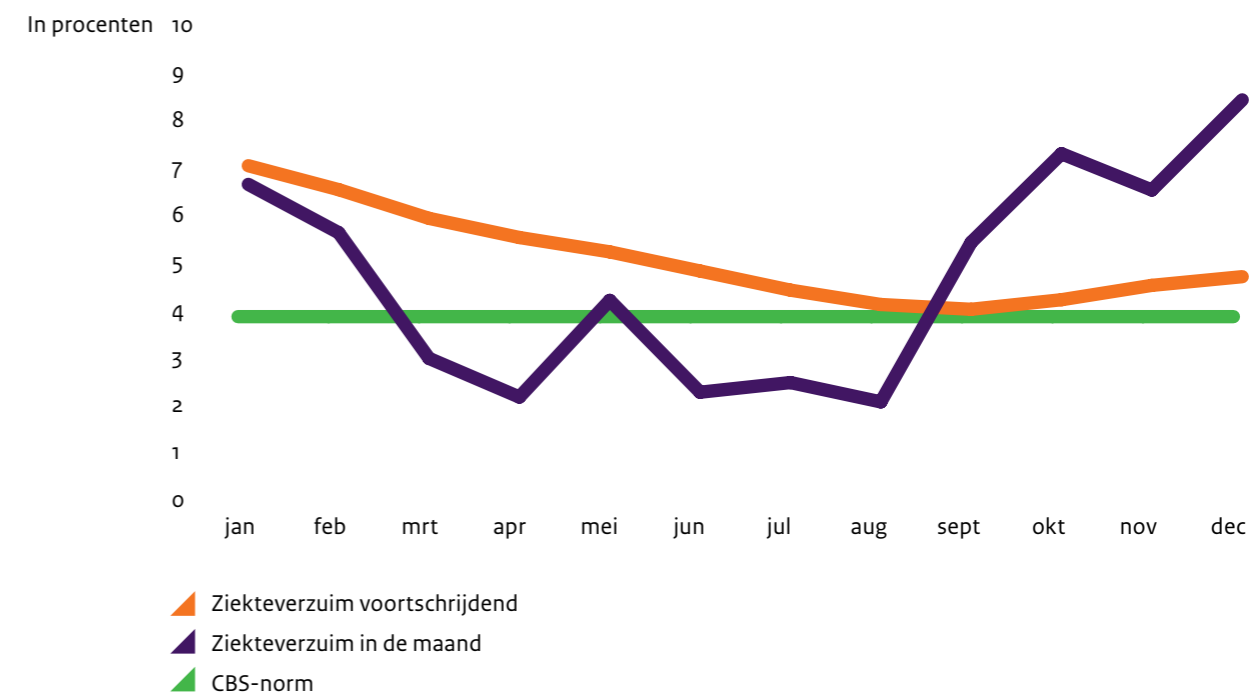
3.2.3 Ziekteverzuim

De in 2022 in gang gezette daling van het ziekteverzuim heeft zich tot en met augustus 2023 doorgezet, met in die maand slechts 2,2% verzuim. Vanaf dat moment is er helaas weer sprake van een forse toename van het verzuim tot 8,6% in december 2023.

Het voortschrijdend 12-maands gemiddelde volgt deze ontwikkelingen en loopt dus vanaf augustus weer licht op.

Met de bedrijfsarts, de bedrijfsmaatschappelijk werker en de HR-adviseur van het bestuursdepartement vindt periodiek overleg plaats om het verzuim voor zover mogelijk te beteugelen.

ZIEKTEVERZUIM 2023

COLOFON

Redactie College voor Toetsen en Examens

Tekstschrijver interviews Marjo Stam

Vormgeving en-publique.nl

Fotografie Marijke Volkers

Fotografie interviews Jarno Kraaijvanger (workflow)
en Sushilla Kouwen

Uitgave maart 2024

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Diploma's in Nederland zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op landelijke, centrale examens. Het vertrouwen van vervolgopleidingen en werkgevers in diploma's is dus onder meer afhankelijk van de kwaliteit van die examens.

Als College voor Toetsen en Examens (CvTE) zorgen we voor centrale examens die dat vertrouwen waard zijn. Vanuit de gedachte 'van, voor en door het veld' werken we nauw samen met mensen uit het onderwijs, zoals docenten, leerkrachten en examensecretarissen.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Toetsen primair onderwijs: doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen. Vergelijkbaarheid van doorstroomtoetsresultaten en kwaliteitsbewaking van doorstroomtoetsen en leerlingvolgsystemen.
Cvtetoetsenpo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs.
Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen.
Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma.
Examenbladmbo.nl

 Staatsexamen Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding.
Staatsexamensnt2.nl